

Do Brna široká cesta

Věra Frolcová

Kramářský tisk nazvaný *Nová píseň pro mládenci a panny* pochází z jindřichohradecké rodinné tiskárny Landfrasů z 1. čtvrtiny 19. století. Je součástí špalíčku pětapadesáti světských a dvou mariánských písní s příloženým Ex libris Fr. Křemen, vytvořeným roku 1912 Josefem Velenovským (1887 Písek – 1967 Písek). Špalíček zřejmě putoval do knihovny profesora písecké reálky Františka Křemena (1870 Písek – 1934 Písek), kolegy českého básníka Adolfa Heyduka (1835 Rychmburk – 1923 Písek), přes několik generací, neboť obsahuje písně tištěné v rozpětí od konce 18. do poloviny 19. století. V téže době se šířila i píseň *Do Brna široká cesta, pěkně ušlapaná všecka*, a to kramářskými tisky vyrobenými v Praze, Jindřichově Hradci, Jihlavě a Chrudimi. Je bez odkazu na nápěv; podle mladších tisků se měla zpívat *obzvláštní* nebo *známou notou*. O jejím zpěvu se však nedochovaly žádné stopy.

Písníčka zastupuje jeden charakteristický případ adaptace textu lidové písně pro kramářský tisk. Jednotlivé sloky nedrží stejný strofický rozměr, ba ani rozměry písňových řádků (veršů), nakladatel přidává nové sloky i část vojenské verze písně *Alou páni muzikanti, hleďte na mě pozor dáti*. Nepravidelnost a kontaminace textů patří k typickým znakům řady historických tisků světských kramářských písní, které řešili zpěváci tenkrát – a mohou tak analogicky činit i dnes. Je to proto, že vazba textu a nápěvu kramářských písní je volná, a tak se rozvíjí tzv. melodická adaptační praxe. Spočívá ve výběru a přizpůsobení známé melodie (eventuálně melodií) aktuálnímu textu kramářské písníčky. Pro nepravidelný text písně *Do Brna široká cesta* je tak možné adaptovat melodii odpovídající nebo blízkou schématu první sloky (8885/8785) a další znění přizpůsobovat. To nabízí lidová píseň zapsaná v Kloboukách u Brna *Je cestička ušlapaná pod naším oknem*.²¹¹ Ukázkou historické adaptační melodické praxe v současné interpretaci kramářských písní prezentují Magdalena Řičná, Luděk a Jan Běťákovi ve zvukovém záznamu a živým zpěvem na vernisáži výstavy.

1. *Nová píseň pro mládenci a panny*. Incipit: *Do Brna široká cesta, pěkně ušlapaná všecka*. Nápěv neuveden. Jindřichův Hradec, Jozef Landfrasa, [1. čtvrtina 19. století]. MZK VK-0000.015, přív. 32. 4 listy; 6,7 × 8,5 cm
2. Ex libris Fr. Křemen. Vloženo do špalíčku 57 písní (bez desek, svázáno nití). MZK VK-0000.015. 10,1 × 6,6 cm
Literatura: Smetana 1963: 16–58; Langhammer 2013; Běhalová 2018.

